

Toetsing realisatie voorwaarden
nieuwe opleiding
hbo-bachelor Europese Studies
Stichting LOI Hoger Onderwijs

6 september 2017

Inhoud

1	Beschrijving van de opleiding	3
1.1	Algemeen	3
2	Beoordeling realisatie voorwaarden	4
2.1	Voorwaarde 1	4
2.2	Voorwaarde 2	7
	Bijlage 1: Samenstelling panel	10

1 Beschrijving van de opleiding

1.1 Algemeen

Instelling:	Stichting LOI Hoger Onderwijs
Opleiding:	hbo-bachelor Europese Studies
Variant(en):	deeltijd
Graad:	Bachelor of Arts
Afstudeerrichtingen:	geen
Locatie(s):	Afstandsonderwijs (vanuit Leiderdorp)
Studieomvang (EC):	240
CROHO-onderdeel:	economie

Voorstel voor indeling in een visitatiegroep: nader te bepalen ¹

¹ De opleiding dient ten minste twee jaar voor de vervaldatum gebruik te maken van de zogenoemde aprilronde om zelf zorg te dragen voor een indeling in een visitatiegroep. Daarna neemt de NVAO het besluit over de indeling in een visitatiegroep.

2 Beoordeling realisatie voorwaarden

In haar besluit van 29 juli 2016 over bovengenoemde aanvraag Toets nieuwe opleiding kwam de NVAO tot een positief besluit onder voorwaarden. Er werden twee voorwaarden gesteld, waaraan binnen een periode van 18 maanden diende te zijn voldaan. De betrokken instelling heeft daartoe bij brief van 28 juli 2017 een aanvullend dossier ingediend bij de NVAO. Op verzoek van de NVAO heeft het panel beoordeeld of de instelling daarmee aan de voorwaarden uit het accreditatiebesluit heeft voldaan. Het paneladvies kwam tot stand via een schriftelijke procedure.

2.1 Voorwaarde 1

Formulering van de voorwaarde.

De eerste voorwaarde betreft de visie op het vakgebied 'Europa'. Deze voorwaarde is geëxpliciteerd in drie subvoorwaarden:

1. Formuleer een visie op het vakgebied 'Europa' en stel op basis daarvan een wetenschappelijk onderbouwde body of knowledge op.
2. Herzien zo nodig het programma van de Europeseerlijn op basis van dit opgestelde body of knowledge en toon aan dat studenten hiermee de mogelijkheid wordt geboden de eindkwalificaties te behalen. Pas het studiemateriaal en de toetsing daarop aan.
3. Laat de Europeseerlijn inhoudelijk valideren door vertegenwoordigers van het (wetenschappelijke) vakgebied Europese Studies.

Bevindingen

Om aan de eerste voorwaarde te voldoen heeft de opleiding een opleidingsvisie verwoord; daaruit is een Body of Knowledge (BoK) voortgekomen. Om deze visie en BoK duidelijk te verankeren in de opleiding zijn vervolgens de beroepscompetenties vertaald naar specifieke opleidingscompetenties. Op basis van de opleidingscompetenties is de Europeseerlijn herzien.

De **opleidingsvisie** verwoordt de opleiding als volgt: "In antwoord op de permanente vraag, binnen de publieke en private sector in Nederland, naar specialisten, streeft LOI Hogeschool er met de bachelor Europese Studies naar haar studenten te voorzien van een verdieping, binnen hun reeds aanwezige expertise, op het gebied van interculturele taal- en managementvaardigheden, en een breder inzicht in publiek beleid, transnationale economie en recht en de historische en huidige ontwikkelingen binnen Europa, met een sterke focus op de EU. Fundamenteel in het aanbod van de LOI is de noodzaak letterlijk en figuurlijk elkaars taal te spreken om succesvol te kunnen zijn binnen het internationale speelveld en bij te dragen aan de Europese cultuur en samenwerking."

LOI Hogeschool streeft ernaar met de bachelor Europese Studies aandacht te kweken voor de diversiteit in taal, cultuur en tradities binnen Europa en begrip te creëren voor verschillen in taal en cultuur, politiek en rechtsstaat, en (macro-)economische ontwikkelingen.

Daarnaast heeft de LOI zich als doel gesteld ook het socio-culturele karakter van de Europese Unie, die Europese identiteit, veel aandacht te geven binnen de opleiding. Extra relevant in dit kader is het belang van taalvaardigheid en het inzicht in de verschillen tussen culturen.

LOI definieert volgende fundamenten van de **Body of Knowledge**:

Europa:

- Het verkrijgen en toepassen van brede kennis over Europa met betrekking tot zowel de politieke, economische en juridische beleidsvormen en -processen van de Europese Unie.
- Het verkrijgen en toepassen van verdiepende kennis ten aanzien van de Europese handelsstromen en diens juridische voorwaarden en zodoende een bijdrage te leveren als professional aan de interne markt van de EU.

Taal en Cultuur:

- Het verkrijgen en toepassen van hoogwaardige kennis van de Engelse taal en cultuur en van twee aanvullende moderne vreemde talen (te kiezen uit Frans, Duits en Spaans).
- Het verbinden van de kennis van Europa's historie en culturele achtergronden en haar dagelijkse praktijk met taalvaardigheid om zodoende met verschillende nationaliteiten en in verschillende culturele structuren te kunnen bewegen.

Ten grondslag aan de uiteindelijke **opleidingscompetenties** liggen, naast het vaststellen van een beoogde body of knowledge, de beroepscompetenties voor afgestudeerden aan de opleiding Europese Studies zoals die staan omschreven in het *National Competency Profile* van 2013 van het Landelijk Overleg Europese Studies. Deze opleidingscompetenties hebben aandacht voor: strategie en visie; EU-beleid en –wetgeving; taal en communicatie; culturele sensitiviteit; zelfsturing en -ontplooiing en professionaliteit en tenslotte onderzoeksvaardigheden.

LOI heeft vertrekkende van deze opleidingscompetenties de **Europaleerlijn** herzien. De Europa-leerlijn vormt de ruggengraat en bepaalt de identiteit van de opleiding. De leerlijn bestaat uit theorie (modules Europa I (nu opgesplitst in 2 deelmodules Van Oorsprong tot Europese Unie en Een Eerste Verkenning), Europa II (en III) en de opgedane kennis wordt telkens in praktijk gebracht aan de hand van de aan de Europa-modules gekoppelde toepassing- en reflectievakken (modules TRV I (waarin nu op een verkennende wijze de vier hoofddisciplines van Europese Studies, te weten politiek, economie, recht en cultuur en maatschappij worden samengevat), modules II en III). De beleidsterreinen van de EU en een sterk analytisch onderwerp als de economie van Europese integratie zijn verwijderd uit de propedeuse en krijgen nu vorm in de modules Europa II en III, omdat deze disciplines meer economische en juridische diepgang vereisen. Deze diepgang wordt aangeboden in de hoofdfase. De kennis en het inzicht dat in de module Europa II is verkregen wordt geïntegreerd in het TRV II waarin het accent in het leerproces wordt toegespitst op twee disciplines in plaats van een reeks verschillende, te weten een micro-economische en juridische benadering. Module Europa III concentreerde zich voorheen op twee disciplines en wordt in de huidige vormgeving uitgebreid tot vier disciplines, waarbij ruimte wordt geboden aan het socio-culturele en juridische karakter van Europese integratie. Het huidige TRV III beperkt zich niet tot één thema als Brexit, maar biedt de student de ruimte en mogelijkheid een onderwerp naar keuze te analyseren en beargumenteren, om zodoende beter aan te sluiten op de persoonlijke en professionele omgeving van de student.

Bij het tot stand komen van de opleidingsvisie en het curriculum van de bachelor Europese Studies is een brede vertegenwoordiging van het werkveld betrokken, waarmee het opleidingsmanagement nauw samenwerkt in het vaststellen van de opleidingsinhoud. Deze vertegenwoordigers hebben zitting in de **beroepenveldcommissie** (BVC) Europese

Studies van LOI Hogeschool. In deze beroepenveld commissie nemen mensen zitting die als taak hebben de inhoud van een curriculumontwerp te beoordelen, accorderen en in beginsel de basisprincipes van een nieuwe opleiding te schetsen. In de beginfase van het ontwerp (2013) is gekozen te werken met een uitgebreide commissie, een brede vertegenwoordiging van professionals uit verschillende deelgebieden van Europese Studies waarbij de helft van de commissie zich in het wetenschappelijk veld begeeft. Na het vaststellen van de beoogde eindcompetenties is besloten de BVC te verkleinen tot een vaste samenstelling met een evenwicht in achtergrond en specialisatie. De permanente BVC heeft zich op moduleniveau bezig gehouden met de inhoud van de opleiding.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de opleiding nu veel beter en duidelijker is vorm gegeven. De visie van waaruit de opleiding is opgesteld, is helder en adequaat. Er zijn ernstige stappen gezet om het vakgebied te verduidelijken. De eruit voortvloeiende Body of knowledge voldoet aan de vereisten voor een goed vorm gegeven hbo-bacheloropleiding Europese Studies.

De structuur en inhoud van de Europese leerlijn is beslist versterkt. De Europa-leerlijn, de TRV's en de talen leerlijn zijn nu goed op elkaar afgesteld. Het panel stelt wel vast dat de cultuurfilosofische en historische wortels van Europa (en daardoor ook van Europese of zelfs EU-studies) maar beperkt aan bod komen. Het panel begrijpt de visie om te kiezen voor een afbakening tot actuele thema's en vakgebieden die zich lenen tot een toegepaste en beroepsgerichte aanpak (politiek, economie, recht, taal & communicatie...). Precies vanuit de actuele vragen bij discussies over 'Europa' (o.m. van de migratiecrisis, de relaties met de VS, tot en met de Brexit) en met name de crisis van het idee 'Europa' (wat maakt ons Europeaan en hoe verhouden wij ons met de rest van de wereld?), zou de opleiding gebaat zijn met een grotere aandacht voor wat meer, breder en sterker historisch, cultureel, en zelfs filosofisch besef. Een dergelijke aanvulling kan zowel de inhoudelijke aantrekkelijkheid als de professionele (actuele) relevantie van de opleiding nog doen toenemen. Dit historisch perspectief is dus een aspect dat aan het curriculum kan toegevoegd worden om beter te begrijpen waarom de Europese integratie van start is gegaan en waarom de EU is zoals die is. Het zal bijdragen aan een zinvolle dialoog over economische, politieke en sociale kwesties en helpen om de vinger op de zere plek te kunnen leggen van de crises die we deze dagen meemaken en zijn bijdrage leveren met aanbevelingen en anderszins aan de oplossingen ervan. Er is bovendien ruimte in de huidige Europese leerlijn (en de daarop aansluitende TRV) om aan die suggestie tegemoet te komen. Zo is bij de laatste herziening vermeld dat om overigens terechte redenen geopteerd werd om het onderwerp 'Eurocrisis' uit het TRV I te verwijderen. In de plaats daarvan zou in het opzet van de propedeuse sterker kunnen worden ingezet op de historische en cultuurfilosofische context van Europa en de daarbij horende analytische competenties. Afstemming tussen de Europese leerlijn (zeker in Europa I, in de thema's 'eerste verkenning' en 'van oorsprong tot EU') en de TRV blijft daarmee ook optimaal.

Het programma is opgebouwd op basis van de competenties voor Europese studies uitgezet in het landelijke profiel. Voor het panel is de kwaliteit en pertinentie van de wetenschappelijke validatie een belangrijk aspect. Het panel adviseert de opleiding daarom om contacten te leggen met de bestaande overlegplatformen rond de Europese studieprogramma's.

Studieboeken hebben een goede structuur en lijken een goed overzicht te geven van te bespreken onderwerpen.

Concluderend stelt het panel dat het opzet van de opleiding en de *body of knowledge* nu helder is vorm gegeven, dat de structuur en inhoud van de Europese leerlijn en de afstemming met de TRV's is verduidelijkt, en dat deze leerlijn beter is afgestemd op de andere leerlijnen (zie verder). De opleiding zou echter beslist nog verder kunnen versterkt worden door een meer substantiële aandacht voor de cultuurfilosofische en historische wortels van Europa en zich daarbij niet te beperken tot de hedendaagse geschiedenis.

Conclusie: gelet op bovenstaande overwegingen is aan voorwaarde 1 voldaan.

2.2 Voorwaarde 2

Formulering van de voorwaarde.

De tweede voorwaarde betreft het vastgestelde onevenwicht tussen de omvang van de Europese leerlijn en de wijze waarop die is geïntegreerd in de overige leerlijnen. Deze tweede voorwaarde is eveneens in drie subvoorwaarden geëxpliciteerd:

1. Zorg voor afstemming van en een plan van aanpak voor de vreemde-talenleerlijn, de cultuurleerlijn en de communicatieleerlijn, dat specifieke maatregelen beschrijft – in termen van bijvoorbeeld aanpassing inhoud, focus, context, cases, inzendopdrachten – om tot een optimale integratie te komen met de Europese leerlijn.
2. Herzien het programma van de betrokken modules en pas het studiemateriaal, de opdrachten en de toetsing daarop aan, om optimale integratie binnen de diverse leerlijnen mogelijk te maken..
3. Laat het plan van aanpak mee valideren door externe vertegenwoordigers van het werk- en beroepenveld en van het wetenschappelijk vakgebied Europese Studies.

Bevindingen

De LOI heeft ervoor gekozen het thema Europa extra in de opleiding te verankeren door verschillende modules uit de taal- en cultuurleerlijn te integreren met de Europa-leerlijn. Voor de propedeuse betreft dit de nieuwe modules Interculturele Communicatie en Effectief Communiceren met Engelstaligen. De hoofdfase integreert het thema Europa in de modules Effectief Communiceren met Anderstaligen (Engels, Frans, Duits en/of Spaans) en International and Cross Cultural Management. Bovendien worden de modules International Economics en Internationaal Recht uit de hoofdfase versterkt met een dominant Europees karakter. Daarmee wordt de Europa-leerlijn aangevuld met in totaal 35 EC.

De nieuwe module Interculturele Communicatie (ICC) heeft het accent verlegd van een licht dogmatische en simplistische benadering van interculturele relaties in Nederland naar een meer wetenschappelijke visie op interculturele omgangsvormen en samenwerking in Europa en wereldwijd. Meer dan voorheen is de balans tussen praktijk en theorie in de inhoud van de module in evenwicht en worden alledaagse symptomen ondersteund met wetenschappelijke benaderingen.

De nieuwe modules Effectief Communiceren met Anderstaligen (Engels + Frans, Duits, Spaans) sluiten in het geheel aan bij de Europa-leerlijn, in het bijzonder de module Europa II. Casuïstiek en context in de modules staan geheel in het thema van de Europese instellingen en beleidsterreinen en EU wet- en regelgeving.

De nieuwe module International Economics verlegt de aandacht van een overheersend bedrijfsmatige en bedrijfseconomische benadering op internationale economische vraagstukken en casuïstiek naar een meer evenwichtige balans tussen macro-economische (EU beleid) en micro-economische (gevolgen van de interne markt) thematiek. De module sluit nu beter aan bij de Europa-leerlijn, in het bijzonder de module Europa II, omdat casuïstiek en context in de module een directe relatie kennen met de laatste vier hoofdstukken van de Europa II module.

De nieuwe module European Law verlegt de aandacht van een abstracte en algemene benadering op juridische vraagstukken en casuïstiek naar een meer praktische thematiek, welke in de aard zit van het Europees recht. De module sluit nu aan bij de Europa-leerlijn, in het bijzonder de module Europa II, omdat casuïstiek en context een directe relatie kennen met de beleidsterreinen die behandeld worden in de Europa II module, maar zich vooral concentreren op de juridische en praktische aspecten van de beleidsterreinen.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de afstemming tussen de Europa leerlijn en de taal- en cultuur leerlijn nu beter is verzekerd, door middel van de integratie van meerdere bestaande modules en de totstandkoming van nieuwe modules . De Europeerlijn wordt bovendien versterkt met in totaal 35 EC door een Europese verankering van communicatie en taalvakken. Ook de wetenschappelijke inbedding is versterkt.

Het panel is tevreden met de actualisering van de kijk op interculturele competenties. Interculturele competenties hebben ook betrekking op het alledaagse leven en dialoog en begrip voor elkaars cultuur worden gestimuleerd. Ook in Cross Cultural Management wordt ingespeeld op nieuwe globale realiteiten (transmigratie, transnationaliteit vs. nationale identiteit, superdiversiteit...) en komen niet enkel klassieke culturele modellen meer aan bod. Het panel adviseert om een gelijkaardige evolutie te volgen bij de momenteel nogal sterke positie van het Engels in het Europees discours.

Concluderend stelt het panel dat er duidelijk wel ruimte is gemaakt voor een grotere integratie van Europese thema's in de communicatie- communicatie- en taalleerlijnen in het bijzonder.

Conclusie: aan voorwaarde 2 is voldaan

Aanbevelingen

De opleiding wordt nadrukkelijk geadviseerd om doorheen de Europese leerlijn en TRV van bij de aanvang aanvullend meer aandacht te besteden aan de cultuurfilosofische en historische wortels van Europa en zich daarbij niet te beperken tot de hedendaagse geschiedenis.

Op grond van het bovenstaande concludeert het panel dat aan de voorwaarden verbonden aan het positieve besluit onder voorwaarden voor de Toets nieuwe opleiding van de hbo-bachelor Europese Studies van de Stichting LOI Hoger Onderwijs, is voldaan. Het adviseert de NVAO daarom een onvoorwaardelijk positief besluit te nemen over de aanvraag TNO hbo-bachelor Europese Studies van de Stichting LOI Hoger Onderwijs.

Jo Bastiaens
(voorzitter)

Rudy Derdelinckx
(secretaris)

Bijlage 1: Samenstelling panel

- *Voorzitter:* dr. J.M.H. (Jo) Bastiaens, docent-onderzoeker aan de Thomas More Hogeschool, met bijzondere aandacht voor sociologie, interculturele communicatie en internationalisering;
- *Leden:*
 - dr. M. (Margriet) Krijtenburg, docent-onderzoeker aan opleiding Europese Studies, Haagse Hogeschool;
 - prof. dr. J.M. (Jules) Pieters, emeritus hoogleraar Toegepaste Psychologie met bijzondere aandacht voor leren en instructie, Universiteit Twente;
 - J. (Jeroen) Hardenbol MA, senior adviser interne markt EU, BusinessEurope;
- *Student-lid:* drs. P. (Patrick) Pilipiec, student master Business Process Management and IT, Open Universiteit.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Bij de beoordeling van de voorwaarden zijn betrokken dr. J.M.H Bastiaens, voorzitter, en dr. M. Krijtenburg, vakdeskundige.

Het panel werd bijgestaan door prof.dr.ir. Rudy Derdelinckx, extern procescoördinator, namens de NVAO en secretaris.

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op toetsing realisatie voorwaarde(n) nieuwe opleiding hbo-bachelor Europese Studies van de Stichting LOI Hoger Onderwijs.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 30
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer 005962